

Leto XXVI.

Številka 3.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1910.

VSEBINA.

1. <i>Dr. F. G.</i> : O učinu pregreška po §-u 45 vojnega zakona (od 11. aprila 1889 št. 41 drž. zak.)	65
2. <i>Štefan Lapajne</i> : Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906. (Konec.) XXII. Vodopravne razmere	71
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Ni, da bi se moralo vselej pri materijalnopravnih rokih računati 30 dni za en mesec; določba §-a 902 o. d. z. je glede pravnih opravil dispozitivnega značaja. — V okviru prizivnega razloga napačne pravne ocene in temu primernega prizivnega predloga, da se spremeni izpodbijana rzsodba, sme prizivno sodišče pretresovati vprašanja glede dejanskega položaja, čeprav se v prizivu niso izrecno omenjala. (§-a 462, 467 št. 3 c. pr. r.)	76
<i>b)</i> Stranki, ki je dala povod, da se preloži narok, more sodnik, ako smatra, da je bila razprava, na kateri je nastal vzrok za preložitev, potrebna in neizogibna, naložiti po §-u 142 c. pr. r. povračilo stroškov, ki nastanejo na preloženih razpravi in še niso znani, tako da obsodba zadeva le pravno podstavo, ne tudi zneska stroškov	81
4. Listek: Večniki, — mari sosodniki, mari prišežniki itd.?	86
5. XXIII. redna glavna skupščina društva »Pravnika«	90
6. Književna poročila	95
7. Razne vesti	86

Slovenski Pravniki.

Leto XXVI.

V Ljubljani, 15. marca 1910.

Štev. 3.

O učinu pregreška po §-u 45 vojnega zakona (od 11. apr. 1889 št. 41 drž. zak.).

Spisal dr. F. G.

Proučevaje obtožbe in rzsodbe zaradi v naslovu navedene pregreška opažamo zlasti v zadnjih letih kaj pogosto, da se je vtihotapilo in kar vdomačilo v tem pogledu pomotno sojenje, da smatrajo učin pregreška za dokazan, čeprav učin ni bil dokazan, pa ga mnogokrat niti ni bilo. Trdijo, da praksa, po prejšnjih sodnikih uvedena, ne more drugačna postati kar čez noč. Ali po našem nazoru je tu, ker gre za sodstvo, zelo umesten stari rek, da s poňavljajanjem ne izpereš greha, in ne moremo razumeti, zakaj ne bi bilo tudi glede tega pregreška že enkrat tako, kakor je prav.

Prosto je državljanu, da se izseli. To načelo je po zanimivem zgodovinskem razvoju prodrlo povsod, kjer vlada prosveta. Tudi avstrijska država ga priznava v osnovnem zakonu o državljanskih pravicah (od 21. decembra 1867 št. 142 drž. zak.) za eno najpoglavitejših pravic, ki bodi sveta in prosta, ker važno jamstvo svobode. Vtesni se naj torej edino in zgolj tam, koder korist države zahteva neodvratno izjemo. Iz tega razloga je to načelo vtesnila občna brambna dolžnost, ki kliče vsakega državljana na nabor. V prid države se naj odreče državljan pravici, izseliti se, ako ga zadeva naborna dolžnost. Zato kazenska sankcija zakona od 11. aprila 1889 št. 41 drž. zak., § 45.

Ta določba je deloma širja, deloma ožja, kakor bi pričakovali. Širja je v tem, da ne kaznuje samo izselnika, ki se je pred naborom izselil, temveč tudi izselnika, ki je zunaj države zamudil vsaj en nabor. Ožja pa je v tem, da ne kaznuje nikogar, ako ni imel namena, pobegniti pred naborom. Zakon ščiti torej naborno dolžnost in določa, da bodi kriv pregreška in kaznovan s kaznijo strogega zopora od 1 meseca do 1 leta in z denarjem od 200 do 2000 kron, kdor se z namenom, da bi se odtegnil naborni

dolžnosti, ali 1.) za časa nabora zapusti avstroogrske dežele, ali pa 2.) za časa nabora biva zunaj mej monarhije. Kdor bo pri pobegu zasačen (prvi primer), kriv bo enako kaznjivega poskusa (§ 8 kaz. zak.).

K zunanjim, lahko dokazljivim znakom učina spada torej bistveno doložni namen (§ 1 kaz. zak.). Kadar tega člena ni, ali če ta znak ni bil dokazan, slediti mora oprostilna sodba po določbi §-a 259 št. 3 k. pr. r. Baš ta bistveni znak učina je oni, ki njegovega dokaza praksa ne jemlje dovolj natančno. Povemo, kdaj, kako in zakaj, in poskusimo pokazati, kako se da ta napaka odpraviti.

Takšni slučajji se pojavljajo zgolj pri ameriškanskih izseljencih takrat, kadar se obdolženci zagovarjajo, da jih ni spravil z doma ali zadržaval domov očitani namen, ki ga zahteva učin pregreška po §-u 45 l. c., marveč docela drugi nagibi, osobito: gospodarska beda, sorodnik, zlasti starši, ki so v Ameriki; upanje, zboljšati gospodarstvo itd. Ponavlja se zmirom motiv, da tam delavec prihrani toliko dolarjev, kakor doma goldinarjev, da, še več. Najbolj tipična slučajja sta tāle dva.

Prvi slučaj, pravi vsakdanji kruh pri sodiščih v južnih deželah, se nanaša na drugi primer pregreška in je ta, da često takoj po povratku domov došlega, za nabor se zglasivšega izselnika naznanijo sodišču, ki prične kazensko postopanje s tem, da ugotovi zunanje okolščine in dožene, da je naborna dolžnost zadela ovajenca n. pr. l. 1909. Zasliši se tudi obdolženi nabornik, ki odločno trdi, da ni imel namena, ki se mu podtika, nego povsem drugo in sicer edino to »smolo«, ki ga je zadrževala priti na nabor, da je bil n. pr. brez bora, ker si ničesar ni bil prislužil; ali za bratov pogreb da je izdal ves denar; da je vsled ponesrečenja bival toliko in toliko mesecev v bolnici itd. Pri tem ne naletiš zlepa na obdolženca, ki bi vedel, da bi se bil lahko za nabor zglasil pri konzulatu; pa kaj bi bilo to pomaga'lo, pravi marsikateri, ko je bil konzulat dva dni ali še več oddaljen od premogokopa, že pešpot dolga, potem pa železnica tako draga; čakal da je bil leto in več na dobro službo, pa bi jo naj bil na lepem popustil, saj potem niti zdaj še ne bi mogel biti doma. Drugi ti razodene, da si je denar za povratek izposodil pri rojaku v Ameriki, ali, da so mu denar poslali od doma itd.

Izkušnja uči, da v takih in enakih slučajih državno pravdnštvo mnogokrat ustavi postopanje, včasih pa obtoži. Koder je obtožba, le-tam sledi obsodba redno, ne da bi se bila preiskava v zmislu zagovora le količkaj poglobila. Kvečjemu se včasih še kaj poizveduje, če so priče doma in takoj pri rokah. Ali redko je to. Ponavadi se obtoži takoj in obsodi takoj, in če povprašamo po vsebini sodbe, vidimo, da sodba vsebino obtožbe zgolj ponovi. Obtoženec na glavni razpravi ni priznal krivde, nasprotno vstrajal je pri poprejšnjem zagovoru. Vzlic temu sklepa sodba prečesto o tem, da je obtoženec imel dolozni namen, iz borih, v spisih zabeleženih okolščin in mimo letéh zlasti še tudi »iz dejanstva, da je opustil oglas pri konzulatu«. V navskrižju z zagovorom smatra skratka za dokazano, da je obtoženec bival dotično leto v Ameriki z namenom, odtegniti se naborni dolžnosti. Zdi se nam, da ni dopustno, trditi na podlagi takšnih slabih indicijev, da je dokazan hudobni naklep. Dokazan je pač zgolj namen, ki ga obtoženec priznava, ni pa v objektivnem oziru ničesar, s čimer bi se dala kontrolirati resničnost zagovora. O neposrednem dokazu naklepa torej niti trohice. Zato pa mora ob takih prilikah v sodnikovi duši nastopiti dvom, ali je obsodba pravična, in mislimo, da bi bilo stokrat boljše, da sodnik poprime za določilo §-a 259 št. 3 k. pr. r.

Notorno je in s krvjo podpisano, da prebivalci južnih dežel niso naborni begunci. Kdor je bil v slovenskih deželah le količkaj v stiku z rodbinami (to je že sinonimno z narodom), tisti vé, da je narod prošinjen od dinastičnega čustva, in da je narod ustvaril socialno naziranje difamije za onega, ki pobegne pred naborno dolžnostjo. Če bi se ugovarjalo, da ta nazor ponekod ni tako intenziven, pa pač ni kraja, kjer bi častni ostali begunci. Zato še ni nikomur prišlo na um, da bi bil iskal zveze med ameriškim gibanjem in pa nabornim begunstvom. Po drugi strani pa vemo, da ni sodnika, ki ne pozna sedanjih slabih gospodarskih razmer, ko liki nemezis upropašča izseljevanje samo gospodarje s tem, da jih prepušča redkim in dragim najemnikom. Posestnik sam že hodi preko morja baš zaraditega, saj je beda hujša kot po treh vojskah. Veščaki pa uče, da država ni docela nekriva pri tem žalostnem pojavu. Že iz zadnjega razloga ni previdno in koristno, kaznovati domov došle nabornike kar po vrsti, prezirati

notorne razmere in posluževati se dosledno domneve, da naborniku ne gre vera.

Kje je zlo, ki mu treba leka? Kajti če ostane vse tako, kakor je, ostane tudi judikatura, kakoršna je, ali pa se bodo začela oproščenja, da jih bode tudi krivec deležen.

Napaka sodstva je ta, da so preiskave preplitve. Neobhodno potrebno bode, da se preiskovalni sodnik in državni pravdnik vglobita v snov, ter v vsakem posameznem slučaju stremita za tem, da se kaj več dokaže. Sodeči dvor pa naj regulira pri pomankljivih preiskavah postopanje s tem, da sklene preložitev glavne razprave v svrhu pojasnjenja stvarnega položaja. Časa bo za to zmirom dovolj, ker so obdolženci, oz. obtoženci tega slučaja na prostem. Preiskovalni sodnik bo moral poizvedovanje osredotočiti v tem, da poskusi zbrati dokaze in indicije, ki so sposobni pojasniti, je li zagovor obtoženca resničen ali ne.

Zaslišati bode sorodnike obtoženca, enakoletne vrstnike, zaupne osebe, župana, morebiti tudi župnika. Rojaki v Ameriki, ki se obtoženec sklicuje nanje kakor priče, se lahko zaslišijo v Ameriki (najboljše v obliki komisije, po commissionerjih). Kjer bo potreba, podá konzulat sigurno rade volje pojasnila n. pr., ali leži premogokop zarés štiri dni od železnice ali od konzulata proč i. t. d. Na ta način se pokaže mnogo novih vidikov za skušanje obtoženca. Mnogokrat se vsled tega prizna krivda, povsod pa se bodo indiciji okrepili, in vsekakor ostane pretežno malo nepojašnjenih slučajev, ki pouzročé majhen odstotni del dvomnih oproščenj. Kajti mislimo, da se bo dala nedolžnost obdolženca dokazati v več kakor pol slučajih kar neposredno, tako da bo državno pravdnništvo ustavilo preiskavo, odnosno umaknilo obtožnico.

Pomankljivosti postopanja, kakeršno je sedaj, pa niso zgolj sodniki zagrešili. Napaka sega dlje nazaj, sodniki jo samo vlečejo saboj. Sigurno je namreč, da niti z najvestnejšim izprašanjem obdolženca ne izveš drugega, nego imena par oseb, ki jih prvovrstno on želi, da se zaslišijo. Množica dokazov zunaj tega okvira se izgubi, ker sodišče zanje niti ne izvé. Vzrok napake je to, da delujejo prepovršno varnostni organi, vzlasti orožništvo.

Orožništvo ne pozveduje teh pregreškov z enako korenitostjo, kakor druge zločine, nego naznanja sodišču zgolj imé ovajenca,

nikdar pa nobenega drugega dokazila, ker živi v vcepljeni zmoti, da je naborni begunec zmerom kaznovan, da so torej korenitejša pozvedbe odveč. Če bo orožništvo v pozvedovanjih takih slučajev enako ambiciozno, kakor je v vseh drugih panogah svojega poklica, dobivala bodeta sodnik in pravdnik ob početku preiskave in naknadno toliko dokaznega gradiva, da jima bode globlje raziskovanje igrača. Če se slednjič uvede tudi še praksa, da okrajna glavarstva ne bodo pošiljala ovadeb kar neposredno sodišču, temveč preko pristojnih orožniških postaj, ki izvrše poizvedbe, bo vse osredotočeno, kakor želimo. Ko se to doseže, dalo se bo statistično dokazati za preteklost, kolikokrat je bila v dosedaj obsojenih slučajih skodelica tehtnice za krivdo prazna, re bomo se potem lovili za ničevim indicijem opuščenega oglasa pri konzulu in vozili bomo v pravi smeri.

Zakon o državljanskih pravicah ni prebit za nedoletnike, ki so podvrženi naborni dolžnosti; tudi za nedoletnike velja, tudi leti se smejo izseljevati, le da ne storé doloznega namena po §-u 45 naved. zakona. Vsled dosedanje prakse pri sodnih dvorih ljud tega niti ne vé, meneč, da je zakon tak, da bo vsado zaprt, kdor zamudi en nabor. Posledica je, da se za krivico občuti, ako državni pravdnik v konkretnem slučaju postopanje ustavi, ne da bi obtožil. Z zgoraj obrazloženim izboljšanjem preiskovalne prakse pride stoprav ljudstvo do zavesti, da se ni treba skrivati pred stražnikom gredé v Ameriko.

V mislih imamo drugi slučaj, ki ga hočemo vzeti v pretres, in ki se subsumuje pod poskus prvega primera pregreška. Stalna rubrika dnevnikov v mestih poroča, da prijemajo naborne izselnike na kolodvorih. Priznati se bo moralo, da je med letimi mnogo več zaresnih nabornih beguncev, nego li med obdolženci, ki smo jim v brambo zapisali razmotranje prvega slučaja. Vzlasti tam ne bo oporekati ničesar, kjer zasačijo nabornika ob času, ko je očito, da se k naboru pravočasno niti ne bo mogel povrniti, računajoč, da se izselnik zadrži vsaj leto dni onstran morja. Kjer pa tega ni, smemo trditi, da je tudi med njimi dosti takih, ki nimajo doloznega namena. Če se zagovor glasi tako in je le količkaj verjeten, mislimo, da je treba preiskavi, da se istotako vglubi.

Enega indicija pa nočemo molčé prezreti. Na dnevnem redu je, da se mladeniči kaj radi poslužujejo tujih izkaznic. Zase kaznjivo dejanje, hkratu pa krepak indicij za državnega pravdnika, da upa doseči obsodbo tudi zaradi pregreška nabornega bega. Nočemo odrekati indiciju moči, opozoriti pa moramo, da je ta zloraba tujih izkaznic mnogokrat zgolj zanjka premeteno zabitega kmetskega fanta, mislečega, da bo z lastnim potnim listom gotovo prijet in zaprt. Niti na glavarstvo se ne upa ponj, češ bo pa že doma vtaknen v zapor. Zató pogrešamo poglobljenja preiskave v onih slučajih, kjer obdolženec še ni dosegel 19. ali celo 18. leta, vzlasti pa pogrešamo takoj že v prvem zapisniku z obdolžencem primernega izprašanja, ker zapisnik ne sme vsebovati zgolj ugotovljenja in priznanja, da je zaslišanec zarés hotel pobegniti v Ameriko, marveč osobito tudi izrečni odgovor na vprašanje, ali je potoval iz dežele z doloznim namenom §-a 45 cit. zakona. Koder takega priznanja ne bo, treba bo kaj več dokazati, in če bi se ugovarjalo, da bode za ponajveč zaporne preiskave postopanje potem predolgo, odgovoriti bo, da so dokazila domá, in orožništvo da je hitro in spretno. Po slični preiskavi, kakor smo jo zgoraj opisali, pojasni se v vsakem slučaju, je li bil dolozen zaševni poskušeni pobeg.

Jako pogrešno bi pa bilo, poslužiti se za oproščenje določbe §-a 2 *lit. g)* k. z., kadar dokazov ni bilo, zagovor pa bi zahteval vere. Enako pogrešno bi bilo, ako bi se, mesto oprostiti, s pomočjo olajšave upoštevalo gospodarsko bedo v tolikšni meri, da se kazen omili na minimum. V takih slučajih je umestna zgolj oprostitev po §-u 259 št. 3 k. pr. r., ker učina ni, ali pa vsaj dokazan ni. Če listaš po sodbah, naletiš tudi na take pojave. Kar ne moremo se ubraniti misli, da zaradi tega pregreška izrečene kazni niso brez tega vzroka tako mile, ter da bodo na podlagi globljih preiskav postale strožje v svarilo in v strah pred nabornim pobegom.

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XXII. Vodopravne razmere.

(Konec.)

146. Zahteva varščine za natančno izpolnitev pogojev iz vodopravnega dovoljenja. (O. 10. maja 1894, št. 1827. Z. XVIII., št. 7895.)

Premogarska družba na D. se je pritožila proti odloku političnih oblasti, s katerim ji je bilo naročeno položiti varščino za natančno izpolnitev dovoljenih regulacijskih del ob potoku H.

V pritožbi trdi družba, da zahteva varščine ni utemeljena ne v cesarskem ukazu z dne 20. aprila 1854 št. 96 d. z., ne v vodopravnih zakonih.

Upravno sodišče je pritožbo zavrnilo radi neutemeljenosti z razlogi:

Iz spisov je razvidno, da se je premogarski družbi na D. dovolila regulacija potoka H., da se preplavljenja v bodoče preprečijo; namestništvo na D. je temu dovoljenju tudi pridejalo pogoj, da mora prosilka položiti primerno varščino v svrhu osiguranja dovoljenih regulacijskih del in za škode, ki bi nastale med regulacijo potoka.

Iz tega dejanskega stanja je razvideti, da je varščina pogoj koncesiji za regulacijo potoka.

Po §-u 86 vodopravnega zakona za Češko ima politično oblastvo pravico, staviti splošne pogoje, pod katerimi se smejo zgraditi vodne stavbe sploh, posebno pa varstvene in regulacijske, in ker ni v zakonu za podjetnika nikakega pravnega naslova, iz katerega bi si prisvajal pravico, na gotov način svoj projekt izvršiti, je očitvidno, da s stavljenjem pogojev njegova pravica ni nikakor kršena, ker mu je na prosto, da svoj projekt opusti, ako so mu pogoji neznosni. Da pa smejo ti pogoji obsegati tudi položitev varščine za natančno izpolnitev dolžnosti, to izhaja iz predpisov §-a 43 in 98 in §-a 78 vodopravnega zakona.

Podjetnik ima namreč dolžnost, regulacijske vodne zgradbe tako izvršiti in v takem stanu obdržati, da ne škodujejo tujim

pravicam in da zabranjujejo povodnji; dalje je pa tudi oblastvo upravičeno v zmislu §-a 21 in 98 vodopravnega zakona zahtevati, da se na stroške podjetnika zamudna dela izvrše, ako sam ne izpolni svojih dolžnosti; in ker se končno pri vsaki taki regulacijski zgradbi razmotruje tudi vprašanje o stroških, o pokritju in o prispevkih, je jasno, da določitev varščine v svrhu osiguranja dovoljenih regulacijskih del ne nasprotuje zakonovim določbam.

147. Nepristojnost političnih oblastev za razsojo zastran odtoka izpodnebnih padavin iz poslopij in dvorišč. (O. 11. febr. 1899, št. 971. Z. XXII, št. 12.495.)

J. C. je vložil pri okrajnem glavarstvu v Sežani, sklicevaje se na §-e 11, 70, 72 in 98 vodopravnega zakona za Goriško pritožbo zoper A. H., višje ležečega sosesa, da je prostor med obema hišama samolastno nasul in tako odtok deževnice v škodo pritožniku tako premenil, da se vse izpodnebne padavine neposredno do zidu pritožnika iztekajo, zid močijo in vodo v vodnjaku poleg zidu kvarijo.

Okrajno glavarstvo in višje instance so uradno postopanje zaradi nepristojnosti odklonile ter izjavile, da se § 11 vodopravnega zakona za ta slučaj ne da vporabljeti, ker tu ne gre za tekoče vode in tudi ne za zemljišča v zmislu te zakonove določbe in da ima nastopiti sodna, ne pa politična pristojnost.

Vloženo pritožbo je upravno sodišče iz teh-le razlogov zavrglo:

V zmislu §-a 75 vodopravnega zakona za Goriško spadajo v vodopravno področje političnih oblastev samo one zadeve, ki se tičejo rabe, napeljevanja in odvajanja voda po vodopravnem zakonu. Pristojnost političnih oblastev velja torej le za zadeve, ki spadajo pod vodopravni zakon.

Vodopravni zakon ima sicer v §-u 11, na katerega se pritožba opira, res prepovedi glede premembe ali oviranja naravnega odtoka voda. A ti predpisi se tičejo le naravnega odtoka vodá od zemljišča na nižje ležeče zemljišče, torej le-tega slučaja ni moči subsumirati pod določbo §-a 11, ker gre za odtok izpodnebnih, na hišah in dvoriščih nabranih padavin, torej ne za naravni odtok vodá, in ker se odtok ni premenil zaradi nižje ležečega zemljišča, ampak zaradi poslopja.

Za take slučaje pa ni moči vporabljeni III. poglavja vodopravnega zakona, ker se to poglavje nanaša le na napeljevanje in odvajanje v naravnih ali v umetnih strugah se nahajajočih vodâ. Predmet le-tega spora so pravne razmere med sosedi, katere je — kolikor ne spadajo v zdravstvenih in stavbenih zadevah pred avtonomna oblastva — razsojati civilnim sodiščem.

148. Svoboden izprevid oblastev glede časne omejitve vodopravnega dovoljenja. (O. 14. aprila 1899, št. 2483. Z. XXIII, št. 12.720.)

Firmi R. in C. v Š. se je dalo dovoljenje vodne naprave za dobo 50 let, ter je bil ta odlok instančnim potom potrjen.

Pritožba na upravno sodišče je naperjena proti temu, da se je vodopravno dovoljenje časovno omejilo. Upravno sodišče pa je pritožbo zavrnilo zaradi neutemeljenosti iz naslednjih razlogov:

Po §-u 18 vodopravnega zakona za Gorenje Avstrijsko je političnemu oblastvu prosto, da dovoli vodno napravo za nedoločen čas ali pa proti preklicu. Zakon nima v tem pogledu nikake določbe, kdaj se sme izdati vodopravno dovoljenje le za nedoločen čas in kdaj brez omejitve, raditega je pa tudi svobodnemu izprevidu političnih oblastev prepuščeno, kdaj se jeden ali drugi uvet pristavi.

Pritožba je sicer mnenja, da je časovno omejeno dovoljenje le dopustno po razmeri okolščin, torej le izjemoma, in da velja brezpogojna podelitev za zakonito pravilo. A za to trditev se ne da iz zakona nikak dokaz izvajati, kajti če bi se tudi besede »po razmeri okolščin« v §-u 18 vodopravnega zakona nanašale na dovoljenje s časovno omejitvijo, bi vendar svobodni izprevid oblastev nikakor ne bil omejen, ker je ravno svobodnemu izprevidu oblastev prepuščeno, one okolščine in njih važnost presojati, katere oblastvo napotijo, da vodopravno dovoljenje izda le za omejen čas. Za take časovne omejitve pa niso merodajni samo vodopravni razlogi, ampak tudi splošna uvaževanja narodno-gospodarskega in socialno-političnega stališča, katera pa mora samo upravno oblastvo razmotravati, ne da bi bilo pri tem vezano na posebna dejstva ali predložbe strank.

149. Povrnitev stroškov v vodopravnem postopanju. (O. 12. aprila 1904 št. 1894. Z. XVIII, št. 2535./A.)

T. P. v K. je prosil vodopravnega dovoljenja za zgradbo 13 m visokega jezú v Savi pri J.

Prva instanca je koncesijo pod gotovimi pogoji in uveti dovolila, druga in tretja instanca pa sta iz javnih ozirov prošnjo odbili. V odlokih prve in druge instance se je prosilcu tudi naložilo, da mora povrniti stroške interesentom K. P., J. P. in V. M. Tretja instanca pa je to povrnitev stroškov le deloma naložila.

Proti izreku o povrnitvi stroškov sploh je vložil J. P. pritožbo na upravno sodišče, ki je odlok ministrstva za poljedelstvo razveljavilo zaradi nezakovitosti iz nastopnih razlogov.

V prvem odstavku §-a 76 vodopravnega zakona za Kranjsko z dne 15. maja 1872 št. 16 dež. zak. je izrečeno pravilo, da mora stroške za komisijonalne poizvedbe in obravnave trpeti ona stranka, ki je za uvedbo postopanja prosila. Od tega pravila ima § 76 dve izjemi: Prva izjema je v prvem odstavku, da mora stranka, ki je po svoji krivdi ali pa iz nagajivosti povzročila vodopravno postopanje, stroške trpeti. Druga izjema pa je v 2. odstavku, da mora ob skupnem interesu politično oblastvo razsoditi, koliko mora tist, ki v vodopravni pravdi propade, nasprotniku stroškov povrniti.

Iz tega je razvideti, da ni govora o stroških strank v prvem odstavku, in v izjemnem slučaju drugega odstavka §-a 76 da je stranki povzročene stroške postopanja povrniti samo takrat, kedar nasprotnik izgubi pravdo, a tudi v tem slučaju le toliko, kolikor je stroškov naraslo iz krivde nasprotnikove. To se razvidi iz tega, da je v prvem odstavku §-a 76 govor o plačilu stroškov, in da je pod tem izrazom razumeti neposredno povrnitev stroškov onemu, ki je bil pri komisijonalnih poizvedbah in obravnava h upravičenec, dočim mora stroške za udeležitev stranke, osobito stroške za pravno ali zvedenško zastopstvo plačati stranka sama, in je le vprašanje, mora li te stroške nasprotna stranka povrniti ali ne. Raditega rabi tudi zakon v drugem oddelku §-a 76, v katerem govori o stroških strank, izraz »povrniti«. Tudi bi bilo med obema odstavkoma §-a 76 očitvidno protislovje, ako bi bila v prvem odstavku izrečena obveznost k povrnitvi stroškov, ne glede na to, kdo je pravdo izgubil, v drugem pa zopet o tej obveznosti z ozirom na zmago-

valca v pravdi. Končno pa tudi ni dvoma, da je v prvem odstavku §-a 76 govor le o onih stroških, katere navaja odstavek.

Kdo pa v pravdi zmaga in kdo propade, o tem je moči govoriti le takrat, kedar je med strankama spor, v katerem se nasprotna pravna načela zastopajo. Sporna zadeva pa ni, ako ne gre za pravne zahteve, ampak samo, da stranka zahteva od oblastva, naj se ji podeli pravica, interesenti pa samo nasprotno stališče zastopajo in podelitvi zahtevane pravice ugovarjajo. V takem postopanju torej ne more biti govor o tem, da je prosilec v zmislu §-76 drugi odstavek propadel, tudi ako se mu zahtevana pravica ne podeli, ne glede na to, da se prošnja prosilceva ni odbila zaradi ugovorov sointeresentov, nego iz javnih ozirov.

Tu je pa še vpoštevati, da se je vsa obravnava sukala le o vprašanju, se li podeli ali odkloni zahtevana naprava jezú, in da vodnih pravic sointeresenti niti omenili niso. Vsled tega tudi pritožnik ni dolžan povrniti zahtevane stroške sointeresentom.

150. Vpis v vodne knjige. (O. 8. novembra 1904, št. 11.770. Z. XXVIII, št. 3037./A.)

Na prošnjo južne železnice za vpis vodnih pravic gledé vodovoda na postaji Borovnica v vodno knjigo je okrajno glavarstvo na podlagi komisijske obravnave ta vpis dovolilo.

Na priziv občine in žagarja A. K. je deželna vlada ta vpis sicer potrdila, a s pristavkom v rubriki 6, da glede vodovoda obseg vodopravnih pravic južne železnice še ni dognan.

Prizivu južne železnice poljedelsko ministrstvo ni ugodilo. Proti pristavku v rubriki 6 je južna železnica vložila pritožbo na upravno sodišče, v kateri je izvajala, da je glede vodovoda v vsakem oziru, tako glede obstoja, kakor tudi glede obsega na podlagi predloženih listin popolnoma vse dognano in sicer, da se sme dotična voda rabiti le za železniški vodovod, in da je samo ona voda, kar je je preveč, porabljati za mlin in žago. To da izhaja iz stavbenega dovoljenja ministrstva za trgovino, obrt in javne stavbe z dne 15. oktobra 1854 v zvezi z zapisnikom z dne 17. avgusta 1854. Izpodbijami odlok torej da ni zakonit, ker je osobito z vodopravnim zakonom v protislovju, ki jamči po prejšnjih zakonih pridobljene pravice; tudi ni v soglasju z ministrsko naredbo z dne 20. septembra 1872, št. 34 dež. zak. (za Kranjsko) ter krši pravice južne železnice.

Upravno sodišče je pritožbo zavrnilo zaradi neutemeljenosti iz nastopnih razlogov.

V le-tem slučaju gre za vpis v vodne knjige. Vodna knjiga pa je z ozirom na § 1 ministrske naredbe z dne 20. septembra 1872, št. 34 dež. zak. le v poočitbo vodnih, v okraju obstoječih ali pa na podlagi vodopravnega zakona na novo pridobljenih pravic. Vpis v vodno knjigo, pa se izvrši samo na podlagi dejanskega stanu. Razsodba o spornih pravicah se pri tem ne zgodi. Istotako se pravica, ako se vpiše v vodno knjigo, sporu ne odtegne, nego je tudi ne glede na dopusten pristavek §-a 6 iste naredbe nasprotni stranki še vedno dovoljeno, da obstoju in obsegu pravice ugovarja, in o tem ima oblastvo razsojati.

A tudi stranki, ki je dosegla vpis v vodno knjigo — v tem slučaju južni železnici — je prosto, da pravne razmere, osobito izpodbijani obstoj in obseg vodnih pravic ugotovi in pouzroči predpisano vodopravno postopanje ter si svoje zahteve osigura brez razložka, se li tičejo pravic po sedanjem vodopravnem zakonu ali pa pravic po starejših vodopravnih določbah.

Ker ima torej zgoraj navedeni odlok za predmet le vpis v vodno knjigo in ne obsega nikakega kršenja materijalnih pravic južne železnice, bilo je pritožbo zavriniti.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ni, da bi se moralo vselej pri materijalnopravnih rokih računati 30 dni za en mesec; določba §-a 902 o. d. z. je glede pravnih opravil dispozitivnega značaja. — V okviru prizivnega razloga napačne pravne ocene in temu primernega prizivnega predloga, da se spremeni izpodbijana razsodba, sme prizivno sodišče pretresovati vprašanja glede dejanskega položaja, čeprav se v prizivu niso izrecno omenjala.

(§-a 462, 467 št. 3 e. pr. r.)

Štefan M. v Š. je bil lastnik poslopja, ki je v noči od 19. na 20. oktobra 1908 pogorelo. Škoda je znašala 3960 kron. Raznesla se je govornica, da je Štefan M. sam zažgal, da pride

do zavarovalnine. Dobila se je priča, ki je povedala, da mu je Štefan M. leta 1906 obljubil 100 K in dal takoj 10 K are, ako zažge njegovo prejšnje poslopje v Ž.; nadalje, da mu je pozneje, ko je poslopje v Ž. res že pogorelo bilo (23. novembra 1906), Štefan M. priznal, da je sam zažgal. Pa ta priča je bila že radi laži večkrat zaprta; njene izpovedbe niso bile nič kaj verjetne. Vender so Štefana M. zaprli in v zaporu okrajnega sodišča Š. se mu je dne 25. decembra 1908 dostavila obtožnica. Dne 7. jan. 1909 moral bi biti iz tega zapora oddan v zapore okrožnega sodišča v C., a noč poprej si je končal življenje sam; obesil se je. Zapustil je pa pismo na svojo ženo, v katerem zatrjuje svojo nedolžnost; ker sramote, da ga tirajo od sodišča do sodišča, ne more prenesti, si raje sam konča življenje, čeprav ve, da bi bil oproščen.

Dne 19. aprila 1909 so vložili pravni nasledniki Štefana M. tožbo zoper zavarovalno družbo X. na D. z naslednjim zahtevkom: I. Ugotovi se nasproti toženi družbi: a) da dne 7. januarja 1909 zamrlemu Štefanu M. ni bila dokazana krivda, češ, da bi bil on požar svojega poslopja, pogorelega dne 19. oktobra 1908. namenoma ali iz velike zanikernosti povzročil; b) da ta sodna ugotovitev nadomešča v §-u 16 zavar. police zahtevano spričevalo pristojnega sodišča o nedolžnosti pogorelega; II. tožena družba plačaj tožnikom 3960 K s 5% obrestmi od dne dostavitve tožbe naprej — in pravnne stroške v 14 dneh pod izvršbo.

Tožena družba je prerekala plačilno dolžnost in ugovarjala tudi zastaranje zahtevka, sklicujoč se na nastopne določbe predmetne police: § 14: Zavarovanec izgubi vsako pravico do zavarovalnine, ako je škodo namenoma ali iz velike zanikernosti povzročil ali povečal. § 16, odst. 2: Družba ni dolžna plačati odškodnine, dokler varovanec ne prinese spričevala od pristojnega sodišča, da se zastran požara ali sploh niso vršile sodne poizvedbe, ali ne proti njemu, ali ako so se proti njemu vršile, da se je izkazala njegova nedolžnost. (Niti preiskovalni sodnik, niti svetovlastvena zbornica nista dala spričevala o nedolžnosti, češ, ni prišlo do razprave). — § 16, odst. 6: Vsakojaki zahtevki, kojih tekom 6 mesecev po požaru družba ni pismeno in brezpogojno priznala ali se niso z vložbo tožbe pri pristojnem sodišču uveljavili, ugasnejo sami ob sebi že s pretekom te dobe.

Prvo sodišče, deželno trgovsko sodišče v G. je tožbo začasno zavrnilo. Glede ugovora zastaranja se je ugotovilo, da je odvetnik, zastopnik tožnikov, tožbo dne 17. aprila v Sl. G. bil na pošto dal; po §-u 89 sod. org. zak. pa so dnevi toka na pošti vštrevni, tožba je bila torej pravočasno naperjena. Ali — edino pristojno oblastvo, katero bi moglo dati spričevalo nedolžnosti, je okrožno sodišče v C. To je pa tozadevno zahtevo odklonilo, torej pogoj §-a 16 odst. 2 zavar. police ni izpolnjen. Ker pa je še možno, da se najde drug od Štefana M. različen požigalec, onda se ta možnost na ta način upošteva, da se v bodoče nedolžnost Štefana M. izkaže, in radi tega se je tožba dilatorno zavrnila.

Zoper to razsodbo so vložili samo tožniki priziv. Višje deželno prizivno sodišče v G. pa prizivu ni ugodilo in to iz naslednjih razlogov:

Z ozirom na ugotovitveni zahtevek se najprej vpraša — prvo sodišče o tem ni govorilo —, ali je po zmyslu §-a 228 c. pr. r. dopusten; kajti nedostatek v tem oziru mora se v vsakem štadiju pravde upoštevati.

V tem oziru graja toženka v prvi vrsti, da gre zahtevek l a) na ugotovitev dejstva, kar ne bi bilo dopustno. Ali formulacija tozadevnega zahtevka je le določbi §-a 16 odst. 2 zavar. pogodbe prilagodena in ne da dvomiti, da ne gre baš za ugotovitev golega dejstva, da se krivda Štefana M. ni izkazala, ampak za ugotovitev, da Štefan M. v zmyslu §-a 14 zavar. pogodbe sploh ni kriv požara svojega poslopja v Ž.; tako ugotovitev je pa moči pred civilnim sodnikom uveljavljati.

Glede nadaljnjih zakonitih znakov §-a 228 c. pr. r. velja, da je ugotovitveni zahtevek l a) in b) le predpogoj za odškodninski zahtevek II., in da se vobče o interesu na skorajšnji ugotovitvi temeljev za odškodninsko dolžnost toženke v zmyslu pogodbe ne bi moglo dvomiti, kajti po §-u 16 odst. 5 zavar. pogodbe je tožbeno uveljavljanje zahtevka, ki ga toženka ne prizna, vezano na dobo 6 mesecev po požaru, inče ugasne.

Ta doba, kakor pogojena zastaralna doba, ima svoj izvor v materijalnem pravu; zato se pa glede nje ne sme uporabljati določeb §§-ov 125 in 126 c. pr. r. ter §-a 89 sod. org. zak., ki veljajo le za pravdne roke. Iz tega pa izhaja, da je 6 mesečno

dobo računati po §-u 902 o. d. z. s 180 dnevi, in nadalje, da doba teče tudi ob nedeljah in praznikih in ob dnevih poštnega toka.

Le-ta tožba pa je bila glasom vložišča podana 19. aprila 1909, torej nedvomno šele po 180 dneh, odkar je poslopje v noči na 20. oktobra 1908 pogorelo; dospela je torej k pristojnemu sodišču ob času, ko je odškodninski zahtevek v zmislu §-a 16 odst. 5 zavar. pogodbe že ugasnil bil.

Potemtakem je spričo ugovora zastaranja od strani toženke izključeno, da bi bilo moči odškodninskemu zahtevku priznati upravičenost. Torej pa je tudi odveč, da bi se še vse druge zakonite in pogodbene predpogoje vsled zastaranja ugaslega zahtevka ugotavljalo v pravdi z velikimi stroški. Tožnikom je za sedaj po zamudi 6mesečne dobe odrekati vsak interes na skorajšnji ugotovitvi vprašanja o krivdi. Zato pa je ugotovitveni zahtevek I a) in b) že vsled nedostanja formalnih zahtev §-a 228 c. pr. r. nedopusten, zahtevek plačila pa z ozirom na določbo §-a 16 odst. 1 zavar. pogodbe in ob nedostajanju zapadlosti prezgoden. Upravičena je torej zavrnitev celotnega tožbenega zahtevka.

Vsled revizije tožnikov je vrhovno sodišče z odločbo z dne 4. januarja 1910 o. št. Rv IV 525/9-1 razzodbo prizivnega sodišča razveljavilo in stvar vrnilo prizivnemu sodišču v vnovično razpravo in odločitev.

Razlogi.

Revizija se opira na vse revizijske razloge §-a 503 c. pr. reda.

Kolikor uveljavlja ničnost po §-u 477 št. 9 c. pr. r., torej revizijski razlog št. 1, nadalje revizijski razlog št. 3 §-a 503 c. pr. r., češ prizivno sodišče odbija tožbeni zahtevek začasno, čeprav smatra, da je rok za vložbo tožbe zamujen, namesto da bi dosledno tožbeni zahtevek peremptorno zavrnilo, nima revizija prav; zakaj prizivno sodišče bi s peremptorno zavrnitvijo zagrešilo »reformatio in peius« na kvar tožnikov, dočim toženka ni vložila priziva. V to pa ni bilo upravičeno (§-a 462, 497 c. pr. r.). Tudi se z vsem tem ni zgodilo nikako nesoglasje med dejanskimi temelji prizivne razzodbe in med pravnimi spisi.

Pač pa je revizija upravičena, kolikor se sklicuje na revizijska razloga št. 2 in 4 §-a 503 c. pr. r. V tem je sicer pogrešna, da odreka izpodbijani razsodbi pravico preskusiti in odločiti, ali je bila tožba pravočasna, češ da v tem oziru ni bilo pritožbe. Ker je prizivni predlog zahteval tudi premembo pravosodne razsodbe in obsodbo toženke in ker se je prizivalo tudi radi napačne pravne ocene stvari, onda je bilo prizivno sodišče tudi upravičeno rešiti zgorajšnje pravno vprašanje, kajti le-to je bilo obseženo v prizivnem razlogu in v tozadevnem predlogu. Čeprav priziv v tej točki ni uveljavljal napačnega pravnega naziranja prvega sodišča, smelo je vendar prizivno sodišče vsa pravna določila, ki morejo priti v poštev, pretehtati z ozirom na dani stvari položaj, inace bi se drugi instanci skoraj onemogočila uporaba materijalnega prava (§-a 462, 467 št. 3 c. pr. r.). To mora veljati tem bolj, ko so bili tožniki vsled prepovedi reformacije »in peius« in vsled dejstva, da razlogi razsodbe niso deležni pravomočnosti, obvarovani zlih pravnih posledic.

V stvari sami ima prizivno sodišče pač prav, ko po zmislu §-a 16 odst. 5 zavar. pogodbe dogovorjeno dobo 6 mesecev smatra za materijalnopraven, ne pa za procesualen rok. V tej določbi pogodbe omenjena tožba je sredstvo za uveljavljenje zahtevka, izvirajočega iz materijalnega prava; zamuda tožbenega roku ima za posledico izgubo pravice uveljavljati ta zahtevek. Dogovorjeni rok je torej rok materijalnega prava, njega trajanje je naprej določeno; ako preteče, ne da bi bil izkoriščen, nastopi izguba pravice kar ob sebi. Rok je torej prekluziven, ne pa zastaralen; v zadnjem slučaju je pravica sama na sebi neomejena, le neizrabljena tekom gotovega časa se nehá. Z ozirom na materijalnopravno naravo tega roku torej ni moči ravnati se po določbah o rokih v zmislu c. pr. reda; te se nanašajo le na določbe časov za opravo pravih dejanj v pravnem sporu, ki je že začet. Prav tako malo uporabna je pri prekluzivnih rokih določba §-a 89 sod. org. zak., da se ne smejo všteti dnevi, ko kaj teče na pošti; ta določba ima v mislih le take róke, ki jim je predpogoj že započeto postopanje. Tudi se sme uporabljati le pri »zakonitih in sodniških rokih«, ne pa pri pogodbenim potom dogovorjenih, za kakršne tu gre.

Iz materijalnopravne narave te pogojene dobe 6 mesecev pa nikakor še ne izhaja, da bi se moralo računiti mesec za 30 dni, skupaj torej 180 dni, kar bi pomenilo, da je tožba, vložena dne 19. aprila 1909, zapoznela. Določba §-a 902 o. d. z.: »Po zakonu . . . smatra se 30 dni za en mesec . . .« je glede pravnih opravil dispozitivna določba, predpogoj ji je, da pogodniki niso nameravali drugačne določitve časa; saj določa prvi stavek tega zakonitega določila: »Pogodbe morajo se . . . tako opraviti, kakor so se s strani dogovorile.« Stvar razlage je torej, kako voljo so imeli pogodniki v tem oziru. Pri tem je vpoštevati predvsem splošne navade in šege. Ako se pa uvažuje, da se v navadnem življenju sploh po koledarju računi, da določata po splošni navadi prometnega obrata člen 32 men. r. in člen 328 trg. zak. mesečne roke po koledarju, onda je pač čisto izključeno, da bi bile stranke v le-tem slučaju imele drug rok v mislih, kakor koledarski (§ 863 o. d. z.); to tem manj, ko je zavarovalna pogodba trgovsko opravilo in se mora njen izpolnitveni rok brez dvoma po koledarju izračunati (člen 271 t. 3, 277, 328 trg. zak.). Ni prav nobenega razloga, da bi se mislilo, stranke so se hotele zediniti v eni in isti pogodbi glede izpolnitvenih rokov na koledar, glede v govoru stoječe prekluzivne dobe pa na računanje v zmyslu §-a 902 o. d. z. Konec pogodbeno določene šestmesečne dobe bil je torej tistega dne meseca, ki odgovarja po svojem številu dnevu požara, torej dne 19. aprila 1909. Ta dan pa je bila tožba res vložena, bila je torej pravočasna.

Ker pa je prizivno sodišče imelo glede konca tozadevne dobe napačno pravno naziranje in raditega ni o stvari meritorno sodilo, je to nedostatek po §-u 503, št. 3 c. pr. r., in zategadelj je bilo reviziji ugoditi in skleniti, kakor je gori razvidno. *Dr. M. D.*

b) Stranki, ki je dala povod, da se preloži narok, more sodnik, ako smatra, da je bila razprava, na kateri je nastal vzrok za preložitev, potrebna in neizogibna, naložiti po §-u 142 c. pr. r. povračilo stroškov, ki nastanejo na preloženih razpravi in še niso znani, tako da obsodba zadeva le pravno podstavo, ne pa tudi zneska stroškov.

V pravni stvari M. B. proti F. R. in tovarišem, zastopanim po odvetniku I., radi 926 K se je pri okrajnem sodišču v Idriji

odredila ustna razprava na 14. junija 1909. Zavaljo sprejema dokazov po pričah, ki sta jih ponudili obe stranki, se je morala razprava preložiti na 5. julija t. l. Stvar je na tem naroku dozorela za razsojo. Pred sklepom razprave so pa toženci za okolščino, ki so jo ugovarjali, a je zaslišane priče niso potrdile, ponudili dve novi priči. Ker je sodnik smatral to okolščino za važno in nameraval ponujeni dokaz dopustiti, mu je bilo na tem, da izve vzrok, zakaj se ni novih prič ponudilo že na razpravi dne 14. junija t. l. Povprašal je eno izmed toženk, če je šele po omenjeni razpravi zvedela za novi priči ali je za nju znala že prej. Potrdila je poslednje, in sodnik je to konstatiral v zapisniku.

Tožničinemu kuratorju je z ozirom na to, da so toženci zastopani po odvetniku I. iz Ljubljane, da že prihod tako oddaljenega zastopnika k naroku v Idrijo stane okoli 200 K in da se ne ve, kako izide pravda, šlo za to, da se tožencem naloži povračilo stroškov povzročene preložitve. Zategadelj je stavil predlog, ki se je v zapisniku označil doslovno tako-le: »Tožničnin kurator predlaga, da se v slučaju, ako bi sodišče smatralo potrebnim, da preloži današnjo razpravo radi od tožencev nanovo ponujenih dokazov, priznajo stroški preložene razprave tožnici v smislu §-a 142 c. pr. r., ker so toženci zakrivili, da se niso dotični dokazi ponudili že pri zadnji razpravi.« Za tem je tožničnin kurator zabeležil stroškov 2 K kakor odškodbo za zamudo dne 5. julija t. l.

Sodnik je dopustil dokaz po nanovo ponujenih pričah, preložil razpravo v svrhu sprejema tega dokaza, hkratu pa izrekel:

»Toženci F. R. in tovariši so dolžni povrniti tožnici vsled preložitve razprave povzročene stroške, katerih visokost se na vnovičen predlog tožničnin določi povodom na 15. septembra t. l. odrejene ustne razprave.«

Q tem izreku se je izdal pismeni sklep z dne 5. julija 1909 Cl 62/9-5 s sledečo utemeljitvijo:

Na ustni razpravi dne 5. julija 1909 je bil ves dejanski stan dognan, bili so tudi vsi na prejšnji ustni razpravi dne 14. junija 1909 dopuščeni dokazi sprejeti in izvršeni. Razprava bi se bila zaključila v zmislu §-a 193 c. pr. r., ker je bila sporna stvar nadrobno razložena. Odločilna pa je za razsojo okolščina, ali se je sporna dota v delnem znesku 900 K že za življenja

tožničinega moža vrnila tožnici ali ne. Stališče tožencev ni bilo dovolj podprto po izvršenih dokazih ter so toženci kratko pred nameravanim sklepom razprave ponudili dokaz po novih pričah o okolščinah IV. in V. zapisnika CI 62/9-4, katere okolščine bi utegnile, ako bi jih priče potrdile, dovesti do prepričanja, da je tožnica že sprejela iztoževano terjatev. Sodišče je radi tega smatralo potrebnim, da se novi dokaz po pričah dopusti ter je v svrhu sprejema tega dokaza preložilo razpravo na 15. septembra 1909.

Toženka M. V. je priznala, da je za dotične nove priče in okolščine, o katerih se je dokaz ponudil in dopustil, vedela že pred razpravo dne 14. junija 1909, oziroma ko je še pokojni Janez B. živel. Ker je pa ni nikdo o tem kaj vprašal poprej, zato ni tudi nikomur o tem do dne 5. julija 1909 pravila.

Glede imenovane toženke ni toraj dvoma, da je ona zakrivila, ker se je morala razprava preložiti radi novega dokaza. Nasproti njej je utemeljen v zmislu §-a 142 c. pr. r. storjeni sklep, da mora po preložitvi razprave povzročene stroške na predlog tožnice povrniti.

Te stroške sta povzročila pa tudi sotoženca. Res se ne more reči, da toženci kakor dediči Janeza B. tvorijo jednotno sporno stranko, kajti dasi je glede na to, da se dedščina po navedenem zapustniku ni še razdelila v zmislu §§-ov 165—167 zap. pat., smatrati tožence glede sporne terjatve za solastnike, je vendar le uvaževati, da je že izšlo prisojilo in da so v trenutku izdaje te listine toženci pojenjali biti jednotna stranka. Iz tega vzroka ne bi bilo sotožencema naložiti povračila vprašljivih stroškov. Sokriva sta pa sotoženca preložitve razprave zategadelj, ker bi bila njuna dolžnost, da bi se bila za predmet tožbe bolj brigala in se bi še pred vložitvijo ali vsaj pred 14. junijem 1909 zadostno informirala, za kar bi zadostoval že sam razgovor med toženci. Sicer ne zahteva § 142 c. pr. r. dokaza krivde, kakor je na pr. potreben za odškodninsko tožbo v zmislu § 1295 o. d. z.

Po §§-ih 142 in 46 c. pr. r. so potemtakem vsi trije toženci zavezani vprašljive stroške povrniti. Koliko ti stroški znašajo, se še ne ve, kajti tega se ne more reči, da bi bili stroški razprave dne 5. julija 1909 vsled preložitve povzročeni. To bi bilo gotovo napačno. Za stroške, po preložitvi povzročene, je smatrati jedino le tiste, ki bodo narasli vsled razprave, določene na

15. septembra 1909, a koliko bodo ti stroški znašali, se danes pač ne ve. Po analogiji §§-ov 326 in 323 c. pr. r. je bilo sedaj samo izreči, da so toženci dolžni tozadevne stroške povrniti tožnici, določitev njih visokosti pa se prepusti poznejšnjemu času.

Rekurzu tožencev je deželno sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 4. avgusta 1909 R III 174/9-1 ugodilo, izpodbijani sklep spremenilo in izreklo, da toženci niso dolžni »povrniti tožnici vsled preložitve razprave povzročenih stroškov, katerih visokost se na vnovičen predlog tožnici določi povodom na 15. sept. t. l. odrejene ustne razprave.« Tožnica je dolžna povrniti tožencem stroške rekurza.

Razlogi.

Pritrditi je nazoru prvega sodnika, da v predmetnem slučaju zadene tožence dolžnost povrniti tožnici stroške preložitve razprave. Po §-u 142 c. pr. r. ima tista stranka, ki da povod, da se preloži narok, povrniti nasprotniku na njegov predlog stroške preložbe. Brezdvomno je, da so toženci dali povod, ker so dejanske okolnosti, tičoče se pravnih stvari, navajali pri naroku, na katerem je bil ves drugi dejanski položaj že urejen in so bili dokazi dognani. Nerelevantno pa je, da toženci, kakor zatrjujejo v rekurzu, teh dejanstev zato niso bili prej navedli, ker stoje na pravnem stališču, da se plačilo dote more dokazati samo z notarskim pismom.

Povračilna dolžnost §-a 142 c. pr. r. je namreč osnovana na objektivnem momentu, da se razprava mora preložiti vsled povoda, ki ga da kaka stranka; subjektivni moment, zadene li stranko kaka krivda ali ne, in vzrok povoda v obče ne prihaja prav nič v poštev.

V tem pogledu torej ni pritrđiti izvajanjem v rekurzu in tudi to, da imajo stranke do sklepa razprave pravico navajati nove okolnosti, ne odveže dolžnosti, povrniti nasprotniku stroške preložbe, ker bi sicer določba §-a 142 c. pr. r., ki je singularna določba, ne bila nikdar uporabna.

Pritrditi pa je nazoru rekurentov, da prvi sodnik ni smel naložiti v povračilo onih stroškov, ki se bodo šele določili ob priliki nove razprave, to pa iz nastopnih razlogov.

Tožničnin kurator je na razpravi dne 5. jul. predlagal, da se po §-u 142 c. pr. r. pripoznajo tožnici stroški preložbe in je te stroške tudi takoj zaznamoval, zahtevajoč za zamudo časa 2 K. To je precizen predlog in prvi sodnik bi bil moral o njem odločiti takoj in odmeriti stroške (§ 142 odst. 1 in 2 l. c.).

Nalagati v povračilo pozneje nastale stroške ni bilo povoda, ker tožnica takega predloga niti stavila ni; mimo tega pa tudi ni uporabiti analogne določbe §§-ov 326 in 333 c. pr. r., ker imajo te določbe za podstavo vse drugačen dejanski stan in je predmetno vprašanje v §-u 142 c. pr. r. jasno rešeno.

Rekurznemu predlogu je bilo torej ugoditi, a s to premembo, da se ni zavrnil predlog tožnice, ker, kakor rečeno, tožnica takega predloga ni stavila. Obsoditi tožence v plačilo od tožnice zahte v a n i h stroškov se pa ni moglo, ker ni takega rekurznega predloga.

Izrek o stroških rekurza je utemeljen v določbah §§-ov 41 in 50 c. pr. r.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo z dne 29. septembra 1909 R VI 255/9-1 vsled tožničinega revizijskega rekurza obnovilo prvosodni sklep ter obsodilo tožence v povračilo stroškov revizijskega rekurza.

Razlogi.

Revizijski rekurz je utemeljen.

Tožnica zahteva od tožencev glasom predloga, ki ga je stavila na sporni razpravi dne 5. julija 1909, povračilo stroškov, ki jih je povzročila preložitve naroka, ter je zabeležila znesek 2 K.

Okrajno sodišče je priznalo upravičenost zahtevka, ki je utemeljen v določbi §-a 142 c. pr. r., ter je izreklo, da so toženci dolžni povrniti tožnici vsled preložitve razprave povzročene stroške, da pa se določitev stroškov pridrži novi sporni razpravi, na kateri je staviti vnovičen predlog.

Rekurzno sodišče pač smatra, da so dani pogoji za zahtevano povračilo, je pa vendarle spremenilo sklep okrajnega sodišča, češ da je sklep v tem napačen, ker je stopil izven okvira tožničinega predloga, odložil določitev stroškov na prihodnjo sporno razpravo in glasom razlogov identificiral stroške preložitve s stroški nove sporne razprave.

Četudi ni to stališče prvega sodišča pravo, se vendar ne da opravičiti sklep rekurznega sodišča s tem, da se je pripetil pogrešek.

Rekurzno sodišče je prezrlo, da pomeni njegova odločba v uspehu zavrnitev tožničinega predloga, uspeh, ki ga rekurzno sodišče samo ni nameravalo, ker izrečno priznava upravičenost tožničinega predloga. Oblika sklepa rekurznega sodišča ne more tega nič spremeniti, kajti njegovo odločbo je smatrati za rešitev tožničinega predloga. Ta predlog pa obsega dvojce: z jedne strani zahtevek glede pravne podlage, z druge strani njega kvantitativno določitev. Sklep okrajnega sodišča je rešil prvi del predloga, glede drugega dela se je odločba odložila. Akopram se je to storilo proti predpisu §-a 52 c. pr. r., ni razloga, da bi bilo sklepu odreči potrditev, kajti utemeljenost rešenega dela prizna tudi rekurzno sodišče in kar zadene nerešeni del, more pač rešitev še slediti. Bilo je torej prvosodni sklep obnoviti, a s tem se ne pre-judicira načelom, ki jih je uporabiti pri odmeri stroškov preložitve.

Odločba o rekurzni stroških se opira na §§-e 41, 50 in 52 c. pr. r.

H. Sturm.

Listek.

Večniki, -- mari sosodniki, mari pri-sežniki itd.?

I.

Pričujoče vrste naj nekako dopolnijo mnenje g. drja. Dolenca in dosedanje gradivo pri zasledovanju primernega izraza za »Schöffe«.

Namenoma sem samo v golem prevodu predgovora k noveli kazenskega postopnika objavil izraz »sosodnik«. Ta beseda se mi pa vendar ne zdi kar tako samo slučajna in brez dejanske podlage, kakor se je mislilo; naj se torej izkaže.

Pri tvorbi domače besede za pojem »der Schöffe« je možna dvojna ali celo trojna pot...

1. Predvsem je to zgodovinska pot. Če smo že imeli v prošlosti domačo besedo za »Schöffe« in če v sedanjosti take

dejansko rabljene besede nimamo, pa se naposled beseda zaradi svojega pomena sama ne ponuja, tedaj je pač naravno, da nam je v prvi vrsti dobro došla — stara beseda, če se sicer ni preživela in se ne križa z živimi pojmi in izrazi. »Schöffe« so imeli nekdanj v Teharjih, toda v teharskih starih listinah se ni našel noben slovenski izraz (kakor se je poročalo meni).

Prva skrb nas je torej, da iz starih listin doženemo domače ime, in naj bi se činitelji, ki so jim viri pristopni, za to pobrigali. Po dosedanjih skušnjah pa imam malo upanja, da se nam zasleditev primernege starega izraza posreči.

In sedaj k izrazu »večnik«! K temu, kar je že navajal sam g. dr. Dolenc, bi bilo treba omenjati, da večnik pomenja Hrvatom to, kar nam naš svétnik. V hrvatskem pravoslovnem listu »Mjesečniku« se vedno lahko čita, koliko je bilo imenovanih »viečnikov« — sodnih in vladnih — in da »sudbeni viečnik« I. sprejema članarino. Nikdo pač ne bo zahteval, da naj Hrvatom v Banovini in na Primorskem in v Dalmaciji znači »viečnik« višjega činovnika in pa sodnika nestrokovnjaka (»Schöffa«) kar v eni sapi. Z večnikom torej ne bomo mogli izhajati.

Tudi Čehi in Poljaki dosedaj nimajo pravega in enotnega izraza. Prisezniki? Vsak sodnik mora biti zaprisežen, in je razlikovanje možno samó, ali je stalno zaprisežen, enkrat za vselej in za vse svoje sodne posle, ali pa samo od slučaja do slučaja, kakor porotniki.

Kdaj in kako pa naj se zaprisegajo sosodniki, o tem dosedaj popolnoma molči predosnutek, čeprav v §-u 10 govori o zapriseganju porotnikov za več slučajev enega dneva. V §-u 5 se navaja, da vsak sosodnik naj posluje samo na petih razpravnih dneh v enem letu.

2. Če nas torej zgodovinska pot pusti brez uspeha, pa ne bo drugače, kakor da izraz za »Schöffe« iščemo v njegovem pomenu. Pojem »Schöffe« pa je tako zgodovinski, da za sedanji državljanski razvoj nima več primernege dejanskega pomena. Predpogoji so se tako spremenili, da sodnik »Schöffe« v starem pomenu ni več možen. Tudi v nemškem se izraz »Schöffe« ne rabi več v prvotnem, ampak le v moderno prenešenem zmislu. Tu tiči tudi težava za primerno tvorbo izraza v drugih jezikih. Toliko je pač gotovo: absolutno iz pomena samega ne bomo dobili takega izraza.

Večnik, svétnik pač naš sosodnik ni, saj odločuje z isto močjo in isto veljavo ne samo o krivdi, ampak tudi o kazni in vprašanjih postopanja, kakor strokovni sodnik.

3. Za tvorbo primernega izraza je možna še tretja pot, ki se deloma ozira na prvo in drugo; tvorba izraza namreč iz stvarnega razvoja sedanjega sodstva in iz uvaževanja sedanjega sistema sodnikov, zlasti če razlikujemo uradne, strokovne (učene), — pa neuradne in nestrokovne sodnike.

V tem oziru piše predosnutek: »Udeležba nestrokovnih činiteljev (državljanov) se je raztegnila in obnesla že na raznih strokah — ne samo sodstva, ampak tudi uprave, in sicer se je zlasti obnesla za — poizvedbo resnice.«

Pri upravi se misli očitvidno na zaupnike v davčnih zadevah. Premoženje je nekaj trajnega in več ali manj stalnega in vsaj v bližnji okolici dostopnega — prikazen zunanjega človeka. In če kdo premoženje pridobi ali izgubi, to iz psiholoških razlogov — hitro opazi vsa okolica. Lajik torej služi tukaj upravnim oblastvom ne kakor edini ali zadnji odločevalec, ampak v prvi vrsti kakor poznalec razmer, ki naj vodi uradnika na pravi sled.

Pri sodiščih imamo porotnike in sodnike prisednike, ki so pač ustanovi »šefov« — najbližnji. Pojem porotnikov je tako ograjen, da nam iz njega ne more zoreti noben izraz za »Schöffe«.

Izraz prisednik nam rabi pri civilnih, trgovskih sodiščih, kjer je namesto¹⁾ svoječasnega tretjega uradnega sodnika prisedel trgovski strokovnjak, mož, izkušen v trgovskih običajih. Prisednik glasuje z isto močjo kakor uradni sodnik, vendar tukaj lajiški element ni dejansko istoveljaven, že po številu ne (2 : 1). Pa tudi, če prevladuje po številu, kakor v obrtnih sodiščih, je vendar jedro celemu zboru uradni sodnik, kateri nikoli ni — prisednik, tudi če je poedinec. Prisednik je pri tem stalen sodnik.

»Šefi« naj so glede sodstva enaki sodnikom-strokovnjakom, sodnikom-uradnikom tudi po številu (2 : 2), (3 : 3), in torej razlike med njimi in uradnimi sodniki ni — v razmerju na zunanaj, nasproti strankam.

In vendar »šefi« bistveno niso enaki uradnim, strokovnim, učenim sodnikom. Možen je sodni zbor samih uradnih sodnikov, zbor samih »šefov« pa je nemožen. Uradni sodnik mora »šefa«

¹⁾ Francozi ga nazivajo: sodnik nadomestnik.

v skupnem posvetovanju navajati, da presoja zadevo tudi z jurističnega stališča.

Toda »šefi« so vendarle sodniki posebne vrste, sodniki, ki razsojajo (torej sorazsojajo) na zunaj z enako močjo, veljavo in odgovornostjo, in ki morajo navajati tudi razloge (v nasprotju s porotniki).

»Titius, judex esto« — je odredil pretor v Rimu, toda pretor ni sodil, ampak je samo sodniku-meščanu pravdo pripravil. Pretor torej ni bil sosodnik imenovanemu sodniku. — Mislim pa, da bi Rimljani, če bi imeli sodnika-lajika poleg sodnika-uradnika, lahko lajika imenovali »conjudex« (morda tudi »judex ademptus«).¹⁾

Po načrtu novega kazenskega postopnika bi naj »šef« sorazsojal vsako zadevo, bi naj bil sosodnik »pro foro externo« — nasproti strankam, čeprav ni izučen sodnik, in ga mora pri posvetovanju »in iuridicis« poučevati sodnik-strokovnjak.

Izraz sosodnik bi se torej dal ustanoviti na isti način kakor izraz prisodnik; vsled sodnega sestava in razvoja bi naj značil: ljudskega (narodovega) sodnika poleg uradnega sodnika. Ljudski sodnik je lahko: porotnik, prisodnik in — sosodnik. Razen tega znači izraz ljudski na Štajerskem toliko kakor tuj. Na vsak način je treba, da se za pojem »Schöffe« določi enoten izraz za vse avstrijske Slovane, ker ne gre razlikovati v takem skupnem pojmu.

Že svoj čas sem nameraval obrniti se pismeno v Zagreb, kjer se zlasti prof. gospoda dr. Šilović in dr. Strohal pečata s hrvatsko pravno terminologijo. Mesto osebne pisma naj opravljajo te vrstice svoj posel za razkritje nove primerne besede pri nas, v Hrvatih, Čehih, Poljakih in Rusih (Malorusih). Naj posreduje, kdor more!

Dr. Fr. Mohorič.

II.

Bodi mi dovoljeno, da podprem svoje mnenje o »sosodnikih« z dvema znamenitima glasovoma, gg. vseučiliških profesorjev v Gradcu drja. Matija Murka in drja. Karla Štreklja. Prvi daje prednost ‚večnikom‘ osobito z ozirom na dejstvo, da je izraz med Jugoslovani še v rabi. Drugi mi piše: »Sosodniku« ste se uprli po vsi pravici, ker je to prav grda in nepri-

¹⁾ To bi se dalo po naše izraziti: privzeti sodnik.

merna tvorba. Tudi jaz dajem prednost izrazu večja, večnik. Da to ne odgovarja popolnoma juridičnemu pojmu nemškega »Schöffe, Schöffengericht«, ne dé nič, saj veljá isto in še v večji meri o »sosodniku«. Sploh ni imela slovanska večja pri vseh Slovanih natančno istega pomena. Pri nas je bila večja »das echte Ding« za kmete, pri Poljakih je wiec, wieca »Adelsgericht« in v prusko nemščino prevzeta poljska beseda Wette je v Gdansku celo »Behörde, welche das Polizei- und Handelsgericht vorstellte«, Wettherr pa »Gerichtsherr, Rat aus dem Polizei und Handelsgericht der Wette« (Frischbier, II. 405). Dovoljeno je pač, take mrtvece vzbujati k novemu življenju, ter ni nenaravno, če dobe potem nekoliko drugačen pomen.« — Mislim, da bi dva taka glasova v enketi za prevajanje tujih pravnih izrazov dokaj zaléгла, in to po pravici iz stvarnih razlogov.

Dr. M. Dolenc.

XXIII. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

(Konec.)

III. Društveni blagajnik g. dr. Švigelj je podal in obrazložil naslednji račun o blagajniški upravi društva »Pravnika« v Ljubljani za čas od 1. januarja do 31. decembra 1909.

A. Denarni promet.

Dohodki:

1. Prebitek iz leta 1908	2696 K 54 h	
2. plačani zaostanki članarin in naročnin do konca leta 1908	1055 » — »	
3. za leto 1909 plačane članarine in naročnine	2185 » — »	
4. za leto 1910 in naprej plačane članarine in naročnine	388 » — »	
5. plačani zaostanki kupnin »Izvršilnega reda«	— » — »	
6. kupnine za prodani »Izvršilni red« (L. Schwentner)	70 » — »	
7. Od knjigarjev L. Schwentnerja in R. Drischla plačane naročnine »Slov. Pravnika«	60 » — »	
8. obresti od naložene glavnice:		
c. kr. poštna hranilnica	11 K 30 h	
»Kmetška posojilnica v Ljubljani«	126 » 83 »	
skupaj	138 K 13 h	138 » 13 »
9. razni dohodki* (za prodani papir, stare let. »Slov. Prav.« itd.)	62 » 36 »	
10. razni prehajalni dohodki	431 » 73 »	
skupaj	7086 K 76 h	

Izdatki:

1. Račun »Nar. tiskarne« za tisek »Slov. Pravnika« št. 1–12	1884 K 40 h
2. uredniški in sodrudniški honorarji	1634 » 74 »
3. provizijske in manipulacijske pristojbine c. kr. poštno-hranilničnega urada	13 » 92 »
4. nagrada pobiralcu naročnin in članarin v Ljubljani	25 » — »
5. knjige	375 » 02 »
6. vezava knjig	268 » 30 »
7. časniki	81 » — »
8. provizija knjigarjem	32 » 50 »
9. prehajalni izdatki	431 » 55 »
10. za nove naslove	34 » — »
11. drju. E. Volčiču za izdajo zakonov	1000 » — »
12. računi I. Doganu za četrto knjižnično omaro	140 » — »
13. upravni stroški odborovi	134 » 41 »
skupaj	<u>6054 K 86 h</u>
Ako se dohodki	7086 K 76 h
primerjajo z izdatki	<u>6054 » 86 »</u>
se izkaže računski prebitek	<u>1031 K 90 h</u>

B. Društveno premoženje.

I. Aktiva:

1. prebitek iz leta 1909	1031 K 90 h
(naložen na knjižici »Kmetске posojilnice ljubljanske okoličice« št. 10.443 z zneskom	809 K 96 h
ostanek	221 » 94 »
pa v c. kr. poštni hranilnici pod št. 63.715 ček. prometa).	
2. zaostanki na članarinah in naročninah do vštetega leta 1908	1636 K — h
za leto 1909 pa	1439 » 50 »
skupaj	<u>3075 K 50 h</u>
3. terjatev proti prevajalcema občnega drž. zak. in drugih zakonov	1100 » — »
4. predujem na sodrudniški nagradi	200 » — »
5. terjatev za prodane prejšnje letnike »Slov. Pravnika«	65 » — »
6. štiri knjižnične omare	483 » — »
skupaj	<u>5955 K 40 h</u>

II. Pasiva:

terjatev mestne občine ljubljanske	<u>2700 K — h</u>
Čisto premoženje znaša torej	<u>3055 K 40 h</u>
ter knjižnica, časniki in sobna oprava.	

C. Izvršilni red

(ozir. posebna ustanova za izdajo zakonov v slovenskem prevodu).

I. Aktiva:

Zaloga »Izvršilnega reda«:

a) pri knjigarjih 223 vezanih izvodov po K 5:25	1170 K 75 h
b) pri Ivanu Bonaču 248 vezanih izvodov po K 4	992 » — »
zaostanki kupnin za »Izvršilni red«	55 » — »
preostanek kupnin »Izvršilnega reda«	65 » 48 »
skupaj	<u>2283 K 23 h</u>

Pasiv ni.

D. Občni državljanski zakonik

izkazuje le pasiva v znesku 100 K — h
kot terjatev »Pravnika« proti prevajalcu.

E. Drugi zakoniki

izkazujejo tudi le pasiva v znesku 1000 K — h
kot terjatev »Pravnika« proti prevajalcem.

F. Posojilo deželnega stolnega mesta Ljubljane

znaša lani izkazanih	2405 K 31 h
s $4\frac{1}{2}\%$ -nimi enoletnimi obrestmi v znesku	108 » 24 »
skupaj torej	<u>2513 K 55 h</u>
ozir. ker se je drju. Volčiču odpustilo posojilo	400 » — »
le še	<u>2113 K 55 h</u>

Od tega zneska je delni znesek 1100 K posojilo pri prevajalcih.

Sklepanje o blagajnikovem poročilu se odloži do poročila računskih pregledovalcev.

IV. Knjižničar g. Lapajne je poročal:

Slavna glavna skupščina!

V zmislu sklepov lanske glavne skupščine mi je čast poročati, da se je iz knjižnice skoraj vsa navlaka, namreč popolnoma zastarele in nerabne knjige, iztrebila — približno kakih 800 kg — vendar pa bode še vedno treba polagoma marsikaj izločiti, da bode mogoče dobiti dovolj prostora za prirastek knjižnice.

Stari letniki „Slov. Pravnika“, ki so ležali v precejšnih množinah v podstrešju „Narodne tiskarne“, so se prepeljali v knjižnico; kar je bilo rabljivih, so se po letnikih uredili, nerabljivi pa skartirali. Vsi časopisi, oziroma nevezane knjige, katere so bile popolne, so se dale vezati, kajti le ono knjižnico je mogoče rabljivo obdržati, katera ima vezane knjige, vse drugo se v kratkem obrabi. Knjižnica se je spopolnila, kakor druga leta, z revijami in časopisi, katere prejema naš list „Slov. Pravnika“. Popolnil se je tudi „Budwinsky“ (odločbe upravnega sodišča), in antikvarno nakupili „Hye-Glunec“ (razsodbe državnega sodišča), Riehl „Spruchpraxis“, i. dr. Iz poročila g. društ. blagajnika je razvideti, koliko se je izdalo za nabavo in vezavo knjig. V bodoče, vsaj za par let, bo pa moralo društvo žrtvovati

znatno več, če si hoče nabaviti novejša dela pravne literature in s tem poživiti zanimanje za društveno knjižnico.

Na lanski glavni skupščini se je izrazila želja, naj bi se društvena knjižnica začela objavljati v društvenem glasilu. To željo je knjižničar izpolnil na ta način, da je sestavil seznam o dosedanjih knjigah, ki je bil potem tiskan in razposlan kot priloga „Slov. Pravnika“. Od časa do časa se bodo na isti način izdajala dopolnila tega seznama.

Od početka društva zvesti član gosp. dr. Munda, emerit. odvetnik, je podaril društvu velik zabojev knjig in sicer: „Reichsgesetzblätter“ iz leta 1849 do 1873, deloma trdo vezane, deloma nevezane, državne zakonike iz leta 1870 do 1873, Gerichtshalle iz leta 1860 do 1864 in 1867 do 1884, vezane in nevezane, Gerichtszeitung iz leta 1860 in 1861 vezane in končno „Mitteilungen der juristischen Gesellschaft in Laibach“ iz leta 1861 do 1868. Nevezane knjige so se dale vezati in vse knjige primerno uvrstile. Blagemu gospodu se je iz odbora izrekla najtoplejša zahvala pismenim potom. Pri urejevanju knjig se je pokazalo, da ima knjižnica poleg mnogo izvodov prejšnjih letnikov „Slov. Prav.“ nekoliko dvojnikov, katere bi odbor rad spečal na korist blagajne in bi s tem pridobili tudi nekaj prostora v omari. Te knjige so: Dr. Tomaž Dolinar od dr. Volčiča več izvodov, „Reform der Gemeindeverwaltung“ od pl. Globočnika, Juristische Blätter iz leta 1879 do 1888, Gerichtszeitung iz leta 1905 in Allg. Juristen-Zeitung iz leta 1889.

Ako želi kdo gospodov katero teh knjig si nabaviti, naj mi izvoli osebno ali po dopisnici naznaniti, ter sem vsikdar na razpolago. Glede cene se bode menda lahko sporazumeti. Vsled odborovega sklepa je društvo tekom leta raznim društvom, osobito akademičnim podarilo po več starih letnikov „Slov. Pravnika“, za kar je prejelo od obdarovanih zahvalo. Knjižničar je imel v preteklem letu 48 K 80 v dohodkov, izdatkov pa 23 K 07 v, prebitek 25 K 53 v sem koncem leta izročil g. društvu blagajniku.

Končno si dovoljujem v imenu odbora nasvetovati, da slavna skupščina dovoli za leto 1910 kredit 400 K za nadaljno izpopolnitev knjižnice.

To poročilo se vzame brez razgovora na znanje. Predlogi g. knjižničarja, kateremu se za urejevanje knjižnice in seznama izreče posebna zahvala, se soglasno odobre.

V. V imenu računskih pregledovalcev poroča g. višji sodni svetnik J. Polec, da so se blagajniške knjige s prilogami vred natančno pregledale in da so se vsi računi našli v popolnem redu; nasvetuje torej, da se g. blagajniku drju. Šviglju podeli absolutorij, pa tudi izreče zahvala za trudapolno vestno poslovanje. Sprejeto soglasno in živahnim odobravanjem.

VI. Volitve so se vršile vzklikoma: Po predlogu g. dvor. svetnika drja. Ferjančiča, ozir. g. višjega sodnega svetnika Kavčnika je bil takó vnovič izvoljen za društvenega predsednika gosp. dr. Danilo Majaron, v odbor pa dosedanji člani

in sicer iz Ljubljane gg.: okr. glavar v p. Štefan Lapajne, okr. sodnika dr. Fr. Mohorič in dr. O. Papež, not. kandidat dr. J. Stojan, dež. komisar J. Škarja, odvetnik dr. Švigelj in dež. sod. svetnik J. Toplak, — za zunanje gg. ministr. svetnik dr. J. Babnik na Dunaju, odvetnik dr. J. Hrašovec v Celju in odvetnik dr. I. Zuccon v Pulju.

Za pregledovalca računov sta bila od predsednika zopet naprošena in vzklikoma izvoljena gg. emer. odvetnik dr. Fran Munda in višji sodni svetnik Julij Polec.

VII. V imenu odbora je poročal predsednik g. dr. Majaron o nasvetih, ki so se bili na zadnji glavni skupščini sprožili zastran premembe društvenih pravil. Na podlagi tega poročila so se sklenile naslednje dopolnitve, oziroma premembe (z razprtimi črkami):

§ 3. Člani so častni, ustanovni in redni . . .

§ 5. . . Ustanovniki plačajo 200 K enkrat za vselej.

§ 9. Glavna skupščina: a) voli načelnika in 10 odbornikov (kajih mora vsaj šestorica stanovati v Ljubljani) in . . .

§ 11. Odborniki volijo iz svoje srede načelnikovega namestnika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in . . .

§ 12. . . . Odbor je sklepčen, ako je z načelnikom vsaj četvero odbornikov navzočih.

§ 15. Tajnik piše o sejah zapisnike in vodi knjigo članov. Knjižničar urejuje in nadzira knjižnico.

§ 18. . . . Ako gre za razdruženje, mora biti na glavni, v ta namen sklicani skupščini navzoča vsaj četrtina vseh članov.

VIII. K točki »posamezni nasveti« je predlagal predsednik g. dr. Majaron, naj se društveni odbor pooblasti, da takoj deželni zbor kranjski s posebno spomenico opozori na njegove resolucije zastran vpisovanja katastrskih občin v zemljiške knjige v obeh deželnih jezikih. Razložil je zgodovino tega vprašanja (kakor je razvidno iz spomenice, natisnjene na str. 62, in 63 let. »Slov. Pravnika«). G. dvorni svetnik dr. Ferjančič jo je dopolnil z zanimivimi spomini iz svojega državnozbornskega poslanstva. Predlog g. dr. Majarona je bil soglasno odobren.

Nato je g. predsednik izrekel zahvalo za obilno udeležbo in živahno zanimanje ter ob 12. uri zaključil zborovanje.

Književna poročila.

VI. zvezek „Pravnikove“ zbirke. Ker se ta zvezek dotiskuje in pojde skoro v vezanje, je umestno, da kratko opišemo njegovo vsebino.

Nad 40 tiskovnih pol obsežna knjiga se deli v 3 zase ločene dele. V prvem delu je notarski red z vsemi dotičnimi predpisi in razsodili do zadnjega časa. Notarski red je prevel še France Levstik, ni torej treba poudarjati, da se čita prav kakor izvirnik in da živo spominja na izklesan slog našega nesmrtnega stilista, h kateremu se vračajo naši najboljši prevajalci in pravniški pisatelji. Urednik je za nekatere manj navadne izraze v pripomnjah dodal one, ki jih rabimo sedaj, da se ne more nihče motiti o njih pravem pomenu. K posameznim določilom se je privzelo tudi mnenje znanih strokovnjakov, n. pr. M. Reich-a, in vso stvarino, ki obsega brez abecednega kazala polnih 10 pol, je pregledalo in popolnilo več domačih notarjev, tako da o njej sploh ne poznamo enako dovršene priročne knjige.

Drugi del, ki je urejen enako kakor prvi, obsega ces. patent od 9. avg. 1854 — zapuščinski patent — v približno 14 tiskovnih pol, vrhu tega pa devet dodatkov: županstvom izročeni posli sodišč, red za javne dražbe, odstotek za uboge, proglašanje mrtvim, amortizacija listin, zapuščine inozemcev, polaganje vrednostnih papirjev pri bankah, nalaganje gotovine varovancev v hranilnicah in v poštni hranilnici ter obširen sestavek zapuščinskih pristojbin. Tudi ta del ima obširno stvarno kazalo po abecednem redu v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Tretji del vsebuje na isti način urejene občne predpise o sodnih depozitih (položbah) in pa za depozitni urad v Trstu še posebej. Ta del je važno dopolnilo prvima dvema, kajti depozitne knjige so v gotovih mejah javne tako, kakor zemljiške knjige ali trgovinski registri. Tudi tu je posebno stvarno kazalo. Vsa knjiga je za nas velike vrednosti in ne bo v prid samo slovenskim pravnikom, občinskim in župnim uradom, temveč vsakemu Slovencu, da se iz nje točno pouči, kadar treba.

Tisek knjige je vzoren in čistejši kakor pri prejšnjih zvezkih, cena vezani knjigi 7 K je manjša, kakor za enake nemške knjige, ter čudno je, da se za njo ni oglasilo več predplačnikov, za katere se je cena nastavila samo na 5 K 26 h.

Neka pitanja o reformi pravo i državoslovnog studija. Napisao dr. Milivoj Maurović. Preštampano iz »Mjesečnika« pravničkoga društva u Zagrebu. Zagreb, 1909.

Gosp. pisatelj, profesor prava na vseučilišču zagrebškem, razpravlja v tej, 54 strani obsežni knjižici o vprašanju reforme pravoslovnih in državnoslovnih študij na kratko, a temeljito, tako da se čitatelj hitro pouči o današnjih najvažnejših študijah tega reformatorskega gibanja v tu- in inozemstvu. Pod črto je navedena vsa važnejša literatura o tem predmetu, a vse delo je prepleteno s tozadevnimi velezanimivimi izreki znanih učenjakov

in pisateljev. Gosp. pisatelj pa na podlagi svojih izkušenj tudi izraža svoje misli in nasvete, osobito kar se tiče u v o d a v pravne študije in pravno-zgodovinske discipline, vzlasti pa glede na uredbo na vseučilišču zagrebškem. Na tesnem prostoru je v tej knjižici zbrano samo jedrnato gradivo.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1910.

— (Kronika društva „Pravnika“.) Dne 25. pr. mes. je imel odbor svojo sejo, v kateri se je za to društveno leto konstituiral poleg načelnika g. dr. Majarona tako, da je bil izvoljen za načelnikovega namestnika g. dr. Toplak, za tajnika g. dr. Stojan, za blagajnika g. dr. Švigelj, za knjižničarja pa g. St. Lapajne; redakcijski odsek: gg. Lapajne, dr. Mohorič in dr. Papež poleg urednika dr. Majarona. V tej seji se je odbor tudi bavil s prošnjo Splošnega slov. ženskega društva v Ljubljani, naj bi društvo „Pravnik“ priskrbelo ciklus predavanj o ženskem pravu (državljanca, nevesta, zakonska žena, vdova, nezakonska mati itd.). Odbor je sklenil, pridobiti predavateljev. — Dne 25. pr. m. so se obnovila društvena predavanja s tem, da je odbornik g. dr. Mohorič v justični palači predaval „o kaznivih dejanjih zoper čast po predosnutku kaz. zakona iz l. 1909.“ Nadaljeval je predavanje dne 3. t. m. Obakrat je imel polno slušateljev, ki so mu izrekli glasno pohvalo.

— (Osebne vesti.) Dež. sod. svetnik E. Rizzoli v Rudolfovem je na svojo prošnjo vpokojen in je tem povodom dobil naslov višjega dež. sod. svetnika. — Imenovani so: okr. sodnik J. Pellegrini v Ložu za dež. sod. svetnika in sod. predstojnika istotam; sodnik dr. F. Fehleisen v Velikovcu za okr. sodnika in sod. predstojnika v Ljutomeru; sodnik O. Dev v Škofji Loki za okr. sodnika istotam, držav. pravnika namestnika R. Tschsch in dr. F. Duchatsch v Mariboru za drž. pravnika istotam. — Premeščen je dež. sod. svetnik in sod. predstojnik A. Doxat iz Ljutomeru v Kozje.

— (Zveza slovenskih odvetnikov) je imela dne 13. t. m. v mestni dvorani svoj redni občni zbor. Poročilo o tem moramo odložiti za prihodnjo številko.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni z obširnim slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, nad 900 strani, vez. à K 8.—

Dopolnilo Civilnopravdnim zakonom za leta 1906 do 1909 K 1·20.

Odvetniška tarifa od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, I. in II. del, vez. à K 6.—

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolovnini K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Jezikovna naredba za Dalmaciju od 26. aprila god. 1909, à K —08.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon, uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravdni red (postupnik), dr. J. Kavčič, vez. K 6.—

Izvršilni red (ovršni postupnik) uredil Iv. Kavčnik, K 7.—

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znamkah.